

KWEKEN!

John Mulley

Mijn ervaringen bij het beginnen kweken van Engelse Grasparkieten.

Laten we even een stilstaan bij de basisprincipes bij het kweken van Engelse Grasparkieten. Veel beginners, ook ik, zijn aanvankelijk begonnen met het kweken van grasparkieten in kolonie. Kweekblokken werden in een volière of vlucht opgehangen en de vogels konden aan de slag. Deze methode levert over het algemeen weinig problemen op zolang er voldoende nestkasten opgehangen worden op gelijke hoogte en op voor de vogels aanvaardbare plaatsen. Meer nestkasten hangen dan er poppen in de vlucht aanwezig zijn en meer poppen dan mannen in de volière plaatsen is eveneens een vereiste. Je hebt op die manier uiteraard geen controle over wie met wie een paartje vormt, maar daar zien veel beginners ook geen graten in. Aanvankelijk toch!

Sommigen onder ons zijn echter meer avontuurlijk aangelegd en willen controle hebben over de genetica bij de vogels. De bedoeling kan zijn om grasparkieten te kweken met showkwaliteiten, het kweken van bepaalde kleurslagen of misschien zelfs een beetje van beide. Alleen heb je nu kweekkooien nodig die afzonderlijk van de vluchten opgesteld zijn en dat liefst in een goed beschermde kweekruimte. Genummerde gesloten ringen zijn eveneens nodig om ten allen tijde de vogels te kunnen identificeren en dit ondersteund door een nauwegezette 'boekhouding' van dit alles. Men moet een visie ontwikkelen waar men naartoe wil, men moet zich onderleggen in vererving van kleurmutaties en in de meer complexe materie aangaande de overdracht van showkwaliteiten (formaat, uniformiteit, houding, kleurintensiteit, tekening enz). Deze informatie kunt u terugvinden in de betere boeken over grasparkieten en valt buiten het bereik en de bedoeling van dit artikel.

KWEEKSEIZOEN

Grasparkieten die men laat kweken in een vlucht of volière doen dit het ganse jaar als ze er tenminste zin in hebben en als er nestkasten voorhanden zijn. Daartegenover zal de ernstige kweker zelf willen beslissen wanneer en hoe en met wie en wat er gekweekt wordt. Alleen dienen de betrokken vogels in broedconditie te zijn! De mannetjes zijn klaar om te kweken

wanneer de neusdop helder en fel blauw is (uitgezonderd lutino's, albino's, fallows, lacewings en recessief bonte die geen blauwe neusdop hebben maar eerder roze/huidkleurig). Ze zullen de poppen opjagen, ijverig met de bek tegen de zitstokken of de wand aantikken, de irissen van de ogen verwijden wanneer ze een pop proberen het hof te maken. De poppen zijn broedrijp wanneer de neusdop bruin tot diepbruin wordt. Ze beginnen op alles te knagen wat hen onder de bek komt (daarom is het best wilgetakken of takken van fruitbomen te geven om de zitstokken te sparen) en ze tonen zich ontvankelijk voor de avances van de mannetjes. Jonge mannetjes moeten op zijn minst zeven maand oud zijn en jonge poppen laat men beter niet broeden voor de leeftijd van 11 maanden.

De kweekperiode is (bekeken over gans de wereld) nogal variabel en hangt af van de beschikbaarheid van ringen voor dat jaar, het weer, de show-periode enz. Wanneer de dagen lengen is de lente op komst en dit kunnen we simuleren door gebruik te maken van een timer op de belichting in de kweekruimte. We kunnen dus langere dagen 'maken'. Het is aan te raden de paartjes niet meer dan twee nesten na elkaar (2 rondes) te laten grootbrengen, want laten we niet vergeten dat op die manier de vogels al de helft van hun leven in de kweekkooien dienen door te brengen! Misschien is het nog doenbaar dat door het inzetten van 'weesouders' waar we de jongen bij onderbrengen, we misschien 4 rondes eieren van een goed paar kunnen grootbrengen, maar dit vraagt heel wat organisatietalent. De eerste en derde ronde kan grootgebracht worden door de weesouders als tenminste de legcyclus van beide koppels op elkaar kan afgestemd worden en blijven. Elke pop moet de mogelijkheid gegeven worden om tenminste één nest groot te brengen, anders zou ze wel eens de interesse om te broeden en om jongen te voeren kunnen verliezen en zo zou die pop wel eens verloren kunnen gaan voor de toekomst.

DE KWEEKRUIMTE

Hoe groter hoe beter, zouden we zeggen en liefst gebouwd van hout, metaal of steen, wind- en waterdicht en met een betonnen of betegelde vloer om het onderhoud te vergemakkelijken. In de praktijk is het echter vaak zo dat niet iedereen begint in dé ideale grote kweekruimte. Mijn eerste kweekruimte was het speelhof van de kleine waarbij ik eveneens een deel van het tuinhuis in beslag nam. In het tweede jaar

plaatste ik een metalen tuinhuisje van 3 op 3 meter met daarin 28 kweekkooien en een paar vluchtkooien. Dit jaar werden die vluchtkooien vervangen door nog eens 12 kweekkooien en de vluchtkooien werden verplaatst naar een deel dat aan het metalen tuinhuisje bijgebouwd werd. Deze 40 kweekkooien laten mij toe ongeveer 200 vogels per jaar (over twee rondes) te kweken, wat meer dan genoeg is voor mijn tijdsbestek.

Een venster en een afgeschermd de deur zorgen voor de nodige ventilatie. Een luchtzuiveringsinstallatie zal binnenkort geplaatst worden om veerstof, bacteriën en geuren die schadelijk zijn zowel voor mens als dier, zo veel mogelijk te verwijderen. Dus is elektriciteitsvoorziening nodig, ook voor allerlei andere dingen zoals een radio, eventueel verwarming, de dimmer en een nachtluchtje zodat de poppen ook 's nachts hun weg naar het nestblok terug vinden. Een radio is interessant omdat dat de vogels stimuleert om te kwetteren waardoor ze een groter samenhangsgevoel hebben; het zijn nu eenmaal kuddedieren. Die radio is ook voor de kweker zelf aangenaam gezelschap want vaak brengt die heel wat tijd alleen door in de kweekruimte. Een wat ruimere kweekruimte (laat ons zeggen garage-formaat) zou beter zijn dan het kleine tuinhuisje dat ik nu gebruik.

KWEEKKOOIEN

Kweekkooien worden meestal gestapeld als een soort kabinet, 3 à 4 op elkaar. Deze moeten volledig gereinigd kunnen worden tussen de kweekperiodes in en eventueel ook herschilderd om de 2 à 3 jaar. Dit hangt uiteraard ook af uit welk materiaal ze vervaardigd zijn. De alternatieve draadkooien zijn onderhoudsvrij en kunnen eenvoudig afgespoten worden of buiten in de regen geplaatst worden, alhoewel een grondige ontsmetting met een goed ontsmettingsmiddel zeker ook aangewezen is. De zitstokken dienen stevig verankerd te zijn welke soort kweekkooi men ook gebruikt. Wiebelende stokken zijn vaak de oorzaak van onbevuchte eieren want het paren vereist nu eenmaal een vaste, stevige houvast. Ook de zitstokken regelmatig reinigen en ontsmetten en beschadigde of gespleten stokken vervangen, want het is net daar dat allerlei ongedierte een onderkomen vindt.

Ik verkies om de broedblokken aan de buitenkant van de kooien te hangen. Zo neem je geen ruimte in beslag in de kweekkooi zelf en is de dagelijkse controle een stuk makkelijker. De deksels zijn voorzien van scharniertjes en bij

warm weer kan men er een stokje tussenstoppen om een betere luchtcirculatie te verkrijgen. De blokken worden genummerd overeenkomstig met de kweekkooi. Er wordt een soort knijpertje aan elk broedblok bevestigd om de broedkaart aan te hangen met daarop zo ruim mogelijke informatie over: datum van de paring, ringnummers van het paar, kleur, aantal eieren (de eieren worden genummerd met potlood of een fijn stiftje op waterbasis), datum wanneer de eerste jongen verwacht worden, ringnummer van de jongen en uiteindelijk variëteit, kleur en geslacht van de nakomelingen. Een flinke laag houtschaafsel (géén zagemeel) wordt in het kweekblok gelegd. De diameter van de ingang dient ongeveer 55 mm te zijn en wanneer het gaat over echt grote vogels is 60 mm aangewezen zodoende dat ze zich niet keer op keer dienen naar binnen te wurmen. Ook de broedblokken moeten tussen elk kweekseizoen gewassen en ontsmet worden en een frisse laag houtschaafsel wordt aangebracht.

KWEEKVOGELS

De veiligste aankoop is die van vogels van het vorige kweekseizoen, die nog niet gebroed hebben. Koop nooit poppen ouder dan 2 jaar. Als men zich aan deze eenvoudige regels houdt zal men over het algemeen niet de problemen van een ander overkopen. Poppen zijn op zijn best in het eerste en tweede kweekseizoen. Nadien kan het alleen maar slechter gaan, uitzonderingen niet te na gesproken. Mannetjes daarentegen kunnen een stuk langer voor de kweek worden ingezet. Wanneer men echter kweekt met oog voor showkwaliteit is het best de vogels niet langer dan 2 à 3 jaar te gebruiken. Anders wordt het kweekprogramma in de war gestuurd en is er van genetische verbetering van uw stam geen sprake. Oudere vogels, vooral poppen, kunnen last hebben van allerlei kwalen, zoals onvruchtbaarheid, het kapot maken van de eieren, het plukken of scalperen van jongen. Alle redenen dus waarom ze in de uitverkoopetalage zullen geplaatst worden. We kunnen dus aannemen dat een beginnend kweker die start met jonge vogels er ook zal in slagen een mooi aantal jongen te kweken om de daaropvolgende jaren verder op te bouwen.

Welke vogels moet je nu houden? Je moet alleen die vogels houden die je ofwel zult inzetten tijdens de shows of in de kweek. Het aantal kweekparen hangt uiteraard af van het aantal beschikbare kweekkooien en dus ook de aankoop van zaad e.d. dient aan die hoeveelheid

aangepast. De overtollige vogels dienen verkocht te worden op misschien een paar uitzonderingen na die als reserve voor de kweek of de shows gehouden worden. Om de kwaliteit van de stam op peil te houden of te verbeteren worden alleen de 10-20% beste vogels van ieder broedseizoen behouden. Hun kwaliteit kan alleen beoordeeld worden door hen te vergelijken met de vogels van andere kwekers en dit kan alleen op shows georganiseerd door gespecialiseerde Grasparkietenclubs. Indien uw basisvogels van goede kwaliteit en in zekere zin met elkaar verwant zijn is de enige volgende stap die je moet nemen die van het aankopen van (nog steeds verwante) vogels die die eigenschappen bezitten die jouw vogels ontberen. Dit betekent een nieuwe inbreng zowat om het jaar of om de twee jaar, wat ook inhoudt dat het binnenbrengen van eventuele ziektes tot een minimum beperkt blijft. Maar indien de algemene kwaliteit van uw stam laag is, is het beter het hele zootje van de hand te doen en met de opbrengst ervan twee paartjes te kopen van goede kwaliteit en zo opnieuw te beginnen. Uiteraard moet men wel zelf eerst oog en een idee hebben van wat een goede vogel is, anders kan men er ook geen kopen.

Indien men vers bloed wil inbrengen, is het stukken makkelijker mannetjes te kopen dan poppen van dezelfde kwaliteit. Mannetjes hebben een groter broedpotentieel en passen zich bovendien gemakkelijk aan. Bij een nieuwe pop mogen we al snel rekenen op 4-8 weken vooraleer mevrouw zich heeft ingeburgerd en tot paren wil overgaan. Het heeft geen zin vogels aan te kopen van dezelfde kwaliteit of kleur als diegene die je met uw eigen vogels zelf kan kweken. Vers bloed moet steeds bijdragen tot de verbetering van uw stam, zowel in kleur (mutaties), showkwaliteit of moeten in het algemeen gewoon beter zijn dan diegene die je reeds hebt.

HET PAREN

Het oordeelkundig samenstellen van de paren is de sleutel tot succes en is de basis om een goed resultaat te krijgen. De beginneling zal over het algemeen die kunst nog niet onder de knie hebben en zal nog niet over het aantal goede vogels beschikken om uitstekende resultaten te halen over heel de lijn (tenzij men snel succes koopt en zich blauw betaalt). Dat is meteen de reden waarom het stadium van 'beginner' en 'kweker' (novice) telkens op 3 jaar gesteld wordt en het stadium van 'gevorderde' op nog eens 4 jaar, voorafgaand aan het stadi-

um van 'champion'. Dit traject kan wel versneld worden aan de hand van de resultaten die men haalt op de shows en kampioenschappen. Dit geeft de kweker de tijd om ervaring op te doen in elk aspect van de hobby en moet hij ondertussen goede kwaliteit inkweken om zo te proberen stap na stap een hoger niveau te halen.

Veel van de paringen zullen al gebeurt zijn in de 'bovenkamer' van de kweker lang voordat het eigenlijke moment van de paring is aangebroken. Er zijn maar weinig perfecte vogels en het komt er dus op aan geen twee vogels aan elkaar te paren met dezelfde fouten of kwaliteiten. We kunnen de beste poppen uitkiezen met wie we zeker willen kweken en dan kijken tussen de mannetjes welke het best bij die of die pop past. Poppen moeten een diep masker hebben, een brede kop en brede schouders. Mannetjes moeten globaal goed van formaat zijn en een goede vederhoogte/breedte boven de ogen hebben. Geen van beide mag te lange slagpennen hebben en beide hebben een licht holle rug. Eén van beide moet een 'buff' vogel zijn en de ander dient van showkwaliteit te zijn. Dit zijn de paren die goede showvogels voortbrengen en die een stam in de breedte kunnen uitbouwen. En nu wordt het moeilijk. Daar de onderliggende genetische basis voor showkwaliteit vaak over verschillende genen recessief vererft, is het nodig om nauw verwant te paren om die genen die een positief visueel resultaat opleveren vast te leggen in uw stam. Een stam met verwante vogels kan men verkrijgen door bv. neef en nicht, tante en nonkel, vader en kleindochter aan elkaar te paren. Elk negatief detail dat door dit soort paringen de kop kan opsteken moet gecounterd worden door de inbreng van vers bloed, waar we het reeds eerder over gehad hebben. Nauw verwant kweken is echter alleen aan te raden wanneer de stam reeds van goede tot zeer goede kwaliteit is. Zo niet, dan gaat het veel sneller door betere vogels aan te kopen en in uw stam te brengen.

Het is het beste om gelijktijdig ongeveer 10 paartjes op te starten. Dit zorgt meteen voor het nodige animo in de kweekruimte en stimuleert het broedgedrag. Een ander hulpmiddel om het gekwetter te stimuleren is het laten aanslaan van de radio gelijktijdig met het aangaan van de lichten. De kweekruimte kan men om diezelfde reden beter dicht bij de vluchten installeren zodat de kweekparen de andere vogels goed kunnen horen.

Het eerste ei mag men verwachten na ongeveer een dag of 10. Nog een dag of 6 later kan

met kijken of het ei bevrucht is want het heeft geen zin de pop te laten broeden op een ei dat toch niet bevrucht is. De broedperiode bedraagt normaal gesproken 18 dagen, maar veel poppen beginnen pas met broeden na het tweede ei, zo komt men dus op 20 dagen uit.

Minderwaardige vogels kunnen hun nut hebben wanneer ze goede broedeigenschappen hebben. Vaak zijn het de 'kleinere' vogels van de zogenaamde zeldzame variëteiten, die goede zorgvogels zijn. Ze kunnen iemand die pas begint veel geld besparen door ze te gebruiken als pleegouders van de overto(a)llige jongen of eieren van de kwalitatief goede vogels. Zo kan men per kweekseizoen gerust 20 of meer vogels van goede paartjes meer kweken als er tenminste bij de goede paren geen vruchtbaarheidsproblemen zijn en als de broedperiode van beide paartjes op elkaar kan afgesteld worden. De eieren (of de jongen) van de pleegouders worden verwijderd en vervangen door die van de kweekstellen waar men wel nakomelingen van wil.

ONTWIKKELING VAN DE JONGEN

Wanneer men een aantal kweekkooien heeft met daarin jongen van ongeveer dezelfde leeftijd moet men enige flexibiliteit aan de dag leggen. Doordat de eieren over het algemeen uitkomen om de twee dagen is het zo dat de laatste paar uitgekomen jongen het vaak moeilijk hebben tussen hun ondertussen veel grotere nestgenoten. Bevruchte eieren en jongen kunnen tussen de verschillende broedblokken herlegd worden om zo een goede spreiding te bekomen zowel qua aantal als qua ontwikkelingsstadium van de jongen. Andere redenen om jongen te herleggen kunnen zijn: poppen die de jongen plukken, de pop die sterft, slecht voedende poppen, enz. Een nest kan beter niet meer dan vijf jongen bevatten om een goede voeding van de jongen te garanderen en niet minder dan vier om verveling van de ouders te voorkomen. Sommige jonge popjes die voor het eerst een nest hebben, weten soms niet hoe hun eerste jong te voeden. Het kan gered worden door het tijdelijk in een ander blok onder te brengen waar jongen zijn van dezelfde leeftijd. Wanneer in het eerste nest het volgende jong uitkomt, kan men proberen het eerste jong terug te leggen. Het luidere chirpen van het dit jong zal de pop stimuleren om toch met voeden te beginnen.

Er zijn over het algemeen geen problemen als men ongevederde jongen verplaatst tussen de verschillende blokken. Eenmaal gevederd, her-

kent de pop de jongen en zal een 'indringer' door de pop gedood worden. Zulke jongen worden best bij de vader gelaten (die gevederde jongen zal voeden, ongevederde niet) of bij de moeder indien een van beide sterft tijdens het opkweken van de jongen. Jongen die pas veren beginnen te krijgen kunnen mits enige voorzichtigheid misschien toch nog verplaatst worden. Doe dit dan in het donker 's avonds of 's nachts en zorg ervoor dat je het jong inwrijft met de inhoud van het nieuwe blok zodat het ook ruikt zoals de andere jongen in het nest.

Het ringen gebeurt wanneer de jongen ongeveer 8 dagen oud zijn. Deze leeftijd komt overeen met het verschijnen van de eerste veren en dan kan het jong nog vlot geringd worden zonder dat de ring de volgende dag verdwenen is tussen het neststrooisel. Eens geringd is er geen probleem meer om het jong te identificeren als men de broedkaart op het blok naar behoren heeft bijgehouden en ingevuld. De jongen kunnen dan zonder probleem naar andere nesten verlegd worden. Indien dit door omstandigheden vroeger dient te gebeuren, dan liefst naar een nest waar jongen van een andere kleurslag verwacht worden. Zo kan men later het bijgelegde jong er zonder problemen uithalen. Het ringen kan zowel aan de linker- of de rechterpoot gebeuren. Handig is bijvoorbeeld te wisselen per jaar of per ronde. Zo kan men, zonder de jongen steeds te moeten vastgrijpen, op het zicht zien van welk jaar of welke ronde ze zijn.

De ontwikkeling van de veren is even spannend als het uitkomen van de jongen. Nu kan je zien of je ook die kleuren of variëteiten krijgt die je op het oog had. Er zijn een aantal vroege aanwijzingen wat dat betreft. Jongen met witte dons, wijzen op opaline. Jongen met roze pootje en tenen en roze ogen, wijzen op cinnamon. Jongen met lichte staartveren zullen spangles worden. Het is goed de jongen dagelijks ter hand te nemen om ze aan menselijk contact gewoon te maken. Ondertussen kan men de jongen inspecteren op allerlei ongemakken en kan men eventueel ingrijpen.

Jongen hebben enorm veel voedsel nodig tijdens de vijf weken dat ze in het nest verblijven. Het mannetje neemt het voedsel tot zich, verteert het gedeeltelijk en brengt het dan naar de pop die de jongen voert. De kweker kan de last van het ouderpaar wat verlichten door regelmatig gekiemd zaad en zachtvoer voor te zetten. Er zijn heel wat recepten voor te bedenken en iedereen doet dit naar eigen goeddunken en ervaring. Alleen zou ik het gebruik van zon-

nebloempitten in dit stadium afraden, omdat de olie daarvan calcium bindt en het jong misschien dit kostbare mineraal op die manier ontbeert. Indien men toch zonnebloempitten wil gebruiken is extra calcium zeker aangewezen. Het is niet de bedoeling doorweekt zaad te geven, doch duidelijk gekiemd zaad, vol vitamines. Na eerst het zaad een tijdje geweekt te hebben, wordt het gespoeld in een fijne zeef onder stromend water en in een ondiepe schaal gelegd waar het in een aangename temperatuur spoedig zal beginnen kiemen. Tijdens de echte zomermaanden is het eerder aangewezen een koele plek uit te zoeken, anders droogt het zaad te snel uit of de ontwikkeling van ongewenste bacteriën kan de kop opsteken. Steeds voorzichtig zijn is de boodschap. Vooraleer het gekiemd zaad aan de vogels voor te zetten, opnieuw goed spoelen. Een eigenaardigheidje van mijzelf is het ondermengen van van zgn. grasparkieten brokjes (Vetafarm) om de voedingswaarde te verhogen. Om de twee dagen wordt dit gegeven want de aanmaak en onder controle houden van gekiemd zaad is arbeidsintensief. Het teveel aan gekiemd zaad wordt onmiddellijk aan de vogels in de vluchten gegeven. Geraspte wortel (bij voorkeur zelf gekweekt) wordt eveneens om de twee dagen verstrekt.

De jongen worden uit de kweekkooien weggehaald wanneer ze zelfstandig kunnen eten. Dit zal ongeveer 5 weken na het uitkomen zijn. Trosgierst is ideaal om de jongen aan te moedigen zelfstandig te eten. Het is het beste de jongen zodra ze zelfstandig zijn uit de kweekkooi te verwijderen om het plukken of scalperen te vermijden. Opnieuw zal hier de goed bijgehouden broedkaart diensten bewijzen om de exacte leeftijd van elk jong te weten. Ook de lengte van de slagpennen en staartveren geven een goede indicatie. Breng de jongen bij voorkeur minstens twee weken onder in een kleine vluchtkooi vooraleer ze in de vlucht bij de andere vogels onder te brengen.

Wanneer men een open gekleurde ring voor bijkomende herkenning wil aanbrenge doen dit dan als de vogels in de kleine vluchtkooien zitten. Oudere vogels zullen dergelijke ringen vervelend vinden en zullen ze zelfs afknagen. Sommige kwekers gebruiken zulke bijkomende

ringen om verschillende families uit elkaar te houden. Ik gebruik bijvoorbeeld dergelijke ringen om mijn splits te merken. Mijn split clearwings krijgen een witte ring en mijn spit recessief bonte een oranje ring. Zo kan men deze vogels vanop afstand herkennen tussen de andere vogels in de vlucht. Omdat ze split zijn voor een zeldzame variëteit zullen ze nooit goede showvogels worden en het is gemakkelijk wanneer men een splitvogel zoekt om verder mee te kweken.

PROBLEMEN IN DE KWEKRUIJTE

Problemen in de kweekruimte zijn zo uitgebreid dat we er een gans magazine kunnen mee vullen. Daarom alleen een algemeen overzicht. Problemen als daar zijn: onvruchtbare mannetjes, onvruchtbare poppen, onbevuchte eieren, jongen dood in het ei, poppen die eieren breken, poppen die het nest in de steek laten, slecht voedende poppen, misvormde eieren, poppen die te hard op de eieren of de jongen drukken, misvormde poten, afwijkingen van de bek, verenplukken, scalperen en Franse Rui. Veel is te voorkomen door waakzaamheid, goede verzorging en uiteraard door enige ervaring. Een goede verzorging houdt in: netheid, dagelijkse inspectie van de broedblokken, altijd proper drinkwater, goed zacht- en groenvoer. Vogels die niet in het zonlicht komen maken te weinig vitamine B3 aan (vitamine die zorgt voor een goede calciumhuishouding), ongeacht ze nog voorzien worden van grit, sepia of andere calciumsupplementen. Stress maakt de dieren vatbaar voor allerlei aandoeningen waarvan de ergste Franse Rui is. Jaag de vogels dus niet over hun toeren in de kweekruimte. Op tijd en stond rust en ontspanning is ook bij hen op zijn plaats.

Het kweken van grasparkieten vereist tenslotte veel geduld. Een generatie beslaat 1 jaar en het inkweken van bepaalde eigenschappen neemt generaties en dus jaren in beslag. Als de kweek vlot verloopt is de volgende stap het beslissen welke vogels te houden en welke van de hand te doen. Om kennis te vergaren van wat een goede vogel is, bezoek zoveel mogelijk andere kwekers en neem deel aan shows. Kijk, vergelijk en spreek erover. Een gouden leerschool.